

Kulturdepartementet
postmottak@kud.deo.no

Høring av NOU 2013: 4 Kulturutredningen 2014

Vi viser til Kulturdepartementets brev av 11.mars 2013-06-26

Nasjonalt senter for kunst og kultur(KKS) har lest utvalgets arbeid med stor interesse. Vi setter pris på Kulturministerens rundreise i landet for å få inn nye innspill til Kulturløftet III.

Vårt mandat er å bidra til at kunst- og kulturfagene styrkes i hele opplæringsløpet, samt bidra til at engasjementet og interessen for disse fagene styrkes hos elever, lærere, førskolelærere, skoleledere og skoleeiere. Vi skal ha et tett samarbeid med Den kulturelle skolesekken, Norsk kulturskoleråd og interesseorganisasjonene for kunst- og kulturfagene i opplæringen i dette arbeidet. Vår uttalelse vil derfor rette seg inn mot disse områdene i utvalgets forslag.

Nasjonale mål for kulturpolitikken

Utvalget foreslår at de nasjonale målene for kulturpolitikken bør være demokrati, rettferdighet og mangfold, fordi mangfold og inkludering i kulturliv ikke er godt nok oppnådd.

KKS støtter utvalgets forslag om at det må legges til rette for et mangfold av kunstnere og kulturuttrykk, og for at hele befolkningen skal kunne delta i kunst- og kulturlivet. Professor Anne Bamford har foretatt en kartlegging av kunst – og kulturfagenes situasjon i skoler, barnehager og fritid i Norge, og slår fast at den ikke når alle, og at barn med spesielle behov og barn med annen etnisk bakgrunn ikke er godt nok ivaretatt. Hun viser også til at musikk er den kunstarten som vektlegges mest, og at det er viktig å vektlegge alle kunstartene i fremtiden.

Tid for et lokalt kulturløft

Utvalget mener at Den kulturelle grunnmuren må styrkes og foreslår derfor at Kulturløftet III bør ha form av et lokalt kulturløft.

Kommune Norge er mangfoldig og livet leves lokalt. Derfor bør tiltak bygges opp nedenfra med utgangspunkt i lokale forutsetninger, menneskelige ressurser, prioriterte ønsker og behov. Det er jo et mål om mest mulig likeverdighet i tilbud i hele landet. Deler av den kulturelle grunnmuren har tapt i kampen om pengene lokalt.

KKS er helt enig i at dette blir en viktig og riktig satsing innen Kulturløfte III. KKS er nå i gang med å utvikle en modell for samhandling lokalt i en kommune for å styrke kunst- og kultursatsingen for barn og unge. Dette er et spennende arbeid som gir gode resultater i kommunene.

Utvalget mener man bør vurdere øremerkede midler til et lokalt kulturløft i kommunene i en tilsvarende periode. Disse midlene bør særlig rettes inn mot tiltak som: Folkebibliotekene, Kulturskolen, innføring av dirigentlønnsordning og øving og framføringslokaler for det lokale kulturlivet.

KKS støtter disse forslagene, og da særlig forslagene om øremerkete tilskudd til kulturskole virksomhet og til øvings- og framføringslokaler.

Forslag om øremerket statlig tilskudd til kulturskolevirksomhet er også fremmet i mange sammenhenger tidligere. Vi vil særlig minne om forslagene fra Kulturskoleutvalget, som ble oppnevnt av Kunnskapsdepartementet i 2009, og som avga sin rapport i september 2010. Forslagene fikk bred støtte i den etterfølgende offentlige høringen om rapporten.

Utvalget er for øvrig, som det går fram av kapitlene 12 og 15, særlig opptatt av å styrke den lokale kunst- og kulturfaglige kompetansen, bl.a. med en målrettet satsing på kulturskolen som ressurscenter for det lokale kulturlivet. Utvalget er samtidig bekymret for konsekvensene av nedbyggingen av de estetiske fagene i grunnskolen.

KKS mener Kulturskolene må bevares som selvstendige utdanningsinstitusjoner, og ikke minst som lokale, kulturelle ressurscenter.

Vi er likevel ikke enige med utvalget om at det statlige ansvaret for kulturskolene bør flyttes fra Kunnskapsdepartementet til Kulturdepartementet, og at lovreguleringen bør flyttes fra opplæringslova til kulturlova. Det har lenge vært en uttalt og godt begrunnet målsetting at samarbeidet mellom kulturskolene og grunnskolen skal bygges ut og styrkes. Med en slik endring som utvalget foreslår, blir mulighetene for et nærmere samarbeid betraktelig dårligere.

KKS deler utvalgets bekymring for nedbyggingen av de estetiske fagene i grunnskolen, og vi vil hevde – med støtte i anerkjent forskning - at denne utviklingen fører til en svekkelse både av elevenes mulighet til å tilegne seg kunst- og kulturfaglige ferdigheter så vel som ferdigheter i andre fag. KKS mener at med et tettere samarbeid mellom grunnskolen og kulturskolen kan det bidra til å snu utviklingen. KKS støtter forslaget om at det med en ny hjemmel i opplæringslova må gis en forskrift for kulturskolene.

Den kulturelle skolesekken

S.211 og s.214

I St.meld nr.8(2007-2008) "Kulturell skolesekken for framtida" er DKS kjernen i regjeringens politikk i kulturformidling til barn og unge. Ordningen skal bidra til at elever får oppleve, gjøre seg kjent med og utvikle forståelse for kunst- og kulturuttrykk av alle slag. Kulturmøtene skal inngå som en naturlig del av skolehverdagen og bidra til å innlemme kunst og kultur i arbeidet med å oppfylle skolens læringsmål.

I løpet av de siste årene har Den kulturelle skolesekken(DKS) og kulturskolene kommet sterkere inn på skolens arena, og bidrar i stor grad med kunstformidling og kunst- og kulturaktiviteter for elevene. I dag organiseres disse tilbudene på ulike måter rundt om i landet, og det varierer i hvor sterk grad lærerne er involvert i disse aktivitetene.

På barnetrinnet mangler mange lærer undervisningskompetanse i kunst- og kulturfagene, da det ikke stilles krav om slik kompetanse. Statistisk sentralbyrås kartlegging av kompetanse i grunnskolen (Lagerstrøm 2007) viser at lærerne i praktiske og estetiske fag i større grad enn lærere i andre fag mangler faglig fordypning i faget de underviser i.

Utvalget er bekymret for nedbyggingen av de estetiske fagene i grunnskolen, og understreker at læringsarenaer innenfor kultursektoren aldri vil kunne erstatte de estetiske fagene i grunnskolen som et universelt tilbud. Videre viser utvalget til at reduksjon av de estetiske fagene i den ordinære skolegangen øker den kulturpolitiske betydningen av kulturskolen og det frivillige organisasjonslivet.

Utvalget peker på noen sentrale punkt, når det gjelder forholdet mellom DKS og skolen og viser til forskning på dette feltet.

Med utgangspunkt i evalueringer og forskning av DKS, drøfter utvalget hvordan den kulturelle skolesekken og andre ordninger, i økende grad kan hevdes å "spise" seg inn på kunstfagutdanningen i skolen.

Unni Rokkan senteret har nylig avsluttet sitt forskningsprosjekt om DKS. De peker på at forholdet mellom skolen og skolesekken er uavklart og spenningsfylt, og medfører utfordringer for gjennomføring av ordningen på ulike måter.

Utredningen trekker fram flere forskere som mener at DKS kan bidra til en nedvurdering og svekkelse av læreres profesjonsstatus. Dette fordi kunstnere ansees å kunne overta for lærere i klasserommet, mens læreres pedagogiske og kunstneriske kompetanse mistros. Samtidig viser rapporter at kunstfagene gradvis mister tid og rom i skolen, og de nye lærerutdanningene gjør det vanskelig å ta kunstfaglige fordypninger (Lagerstrøm, Eskeland, Brevik og Christoffersen -2012). Det kan i det lange løp føre til en ubalanse mellom intern og ekstern kunstfaglig kompetanse. Kan dette være med å fase ut kunstfagopplæringen i skolen?

Utvalget tror det er nødvendig å klargjøre hvilke roller DKS og kulturskolen skal ha i årene framover. Denne rolleavklaringen bør være en oppgave for kommuner og fylkeskommuner, som etter utvalgets forslag vil få et økt plan- og samordnings ansvar gjennom endring av kulturloven.

I Stortingsmelding 20 "På rett vei" om kvalitet og mangfold i fellesskolen sier Kunnskapsdepartementet (KD) at de estetiske fagene skal ha høy status i skolen, fordi de estetiske fagdisiplinene bidrar til kreativitet, skaperglede og mestring, og kan brukes på tvers av fag. Det er også viktig at elever møter kunst- og kulturuttrykk i skolehverdagen, og at det stimuler til å styrke arbeidet med kunst og kultur i opplæringen, slik det er lagt tilrette for med flere satsinger fra nasjonalt nivå. Videre sier KD at de vil medvirke til at aktørene som bidrar til aktivitet i skolen styrkes gjennom bedre samordning. Departementet vil at kunst- og kultursatsingene i skolen gjennomgås for å vurdere nye løsninger, og at vurderingene sees i sammenheng med evalueringen av DKS og anbefalinger fra kulturutredningen.

I Stortingsmelding 20 vises det også til NIFU Step sin evaluering av Den kulturelle skolesekken i 2006. I denne evalueringen ble det påpekt at skolens delaktighet i utviklingen av DKS må styrkes, for at det ikke bare skal bli et kunstnerisk tilbud til skolen. KD viser også til rapport fra Uni Rokkansenteret, Den kulturelle skolesekken – et utredningsnotat, oktober 2012, med foreløpig konklusjon: " vår anbefaling er derfor at kunstfagene styrkes i skole og lærerutdanningen, og at skolesektoren får økt innflytelse i utformingen av DKS. Det betyr at samarbeidet mellom kultursektoren og skolesektoren om DKS må være et reelt samarbeid, helt ned til det praktiske samarbeidet mellom lærere, kunstnere og elever i skolehverdagen. "

KD sier også i meldingen at det bør settes sammen en ekspertgruppe for å få forslag til bedre koordinering og samlet innsats fra kunst- og kulturfaglige miljøer som har aktiviteter rettet mot skolen.

Nasjonalt senter for kunst og kultur i opplæringen er glad for at både kulturutredningen, forskere og KD samlet er opptatt av at det blir en klarere rollefordeling mellom de ulike aktørene som bidrar kunstfaglig i skolen. Ved å knytte et tettere samarbeid mellom ulike

kunstnere og lærere vil elevene få kjennskap til profesjonelle utøvere innen de ulike kunstartene. Lærerne vil få faglig påfyll og nye ideer som vil styrke deres kompetanse i fagene. Dette mener KKS vil bidra til økt engasjement, interesse og kvalitet på kunst og kulturfagene i skolen.

I tillegg er det verdt å merke seg at DKS sine produksjoner som mottas på skoler med høy kunstfaglig kompetanse i lærerstaben og skoleledelsen, lykkes i større grad enn på skoler hvor dette ikke er på plass. Mulighetene for å integrere DKS-opplevelser i skolehverdagen ser ut til å øke når det finnes kompetente fagpersoner i kunstfagene på skolen (Uni Rokkansenteret). Dette viser viktigheten av å styrke den kunstfaglige kompetansen i lærerutdanningen og skolene.

Konklusjonen blir derfor å avklare rollefordelingen mellom de ulike aktørene som er inne på skolens arena, utvikle et reelt samarbeid mellom lærere og kunstnere og styrke den kunstfaglige kompetansen i lærerutdanningen.

Med hilsen

Kirsti Saxi

Leder for nasjonalt senter for kunst og kultur i opplæringen

